

ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

Вісник

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№1 (69)
ЛЮТИЙ 2018 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

Музей екології гір

ної спадщини ЮНЕСКО. З цієї нагоди, 26-29 вересня, у Рахові, відбулася науково-практична конференція, у рамках якої також проведено засідання Спільного керівного комітету українсько-словацько-німецького об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини». А 7 липня, у польському Кракові, на 41-ій сесії Комітету Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО, прийнято історичне рішення про розширення чинного об'єкта за рахунок 63 ділянок букових пралісів та старові-

КОРОТКО ПРО ЗРОБЛЕНЕ В 2017-МУ ТА ЗАВДАННЯ НА 2018-ИЙ РІК

● ДІЯЛЬНІСТЬ КБЗ

Впродовж 2017 року КБЗ реалізував низку важливих заходів, першочергово з яких наступні. Повністю виконано перший та другий етапи розроблення Проекту організації території установи та охорони її природних комплексів. Завершилося розроблення першого етапу матеріалів лісовпорядкування для території загальною площею 39486,8 га, що є в постійному користуванні заповідника. Виконано роботи щодо встановлення в натурі меж земельних ділянок на площі 18550 га, які входять до складу КБЗ без вилучення у користувачів. Зокрема, їх оформлено відповідними знаками й інформаційними матеріалами та внесено до планово-картографічних матеріалів. Продовжувалося виготовлення проекту землеустрою щодо відведення земельних ділянок площею 7508,8 га у постійне користування заповідника. На більшу частину зазначеної пло-

На початку 2017 року Міністерство екології та природних ресурсів України затвердило річний план заходів для Карпатського біосферного заповідника, у межах якого визначено тридцять ключових завдань. Про виконання минулорічного плану та цьогорічні пріоритети йтиметься далі.

щі матеріали передано на державну експертизу і після позитивного висновку для них будуть виготовлені правовстановлюючі документи. Також, на площі 22,4 тис. га, що становить 70% території, яка знаходиться в постійному користуванні установи, відновлено межі та внесено інформацію про ділянки до Державного земельного кадастру. Планується, що згадані земельпорядні роботи, а також другий етап лісовпорядкування і розроблення Проекту організації території та охорони природних комплексів для КБЗ будуть виконані в повному обсязі вже цього року.

Важливою подією торік стало відзначення 10-ої річниці з часу занесення букових пралісів Карпат до переліку об'єктів Всесвітньої природ-

кових лісів із 10-ти європейських країн і створення на його основі пан'європейської спадщини «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи». Серед них є дев'ять українських кластерів, які охороняються в національних природних парках «Синевир», «Зачарований край» і «Подільські Товтри» та природних заповідників «Горгани» і «Розточчя». Слід зазначити, що саме КБЗ виступив національним лідером процесу розширення і, що завдяки зусиллям його науковців транснаціональний об'єкт спадщини поповнився новими українськими ділянками. Попри значне розширення спадщини КБЗ і надалі

на 2-й стор.

ОБГОВОРИЛИ МОЖЛИВІСТЬ БУДІВНИЦТВА МІЖНАРОДНОГО ЦЕНТРУ БУКОВИХ ПРАЛІСІВ

● РОБОЧІ ПОЇЗДКИ

В зустрічі взяли участь: виконавчий директор Департаменту розвитку та впровадження проектів Повітової ради Клаудія Марія Бедан, начальник служби сприяння проектам Департаменту розвитку та впровадження проектів Повітової ради Оанна Кйоран, представник румунського відділення Всесвітнього Фонду природи (WWF) в Бая Маре Олександра Пушкеш, прімар комуни Бистра Васіле Дучук та громадський активіст Дмитро Коренюк.

В рамках обговорення проектних ідей, зокрема, проектної пропозиції Повітової ради «Ефективне використання природних ресурсів для пом'якшення впливу клі-

22 січня, в румунському місті Бая Маре, в Повітовій раді повіту Марамуреш, відбулась консультативна зустріч українських та румунських партнерів з підготовки пропозицій, для розробки спільних проектів до Програм Європейського Союзу прикордонного співробітництва Європейського інструменту сусідства «Румунія – Україна» та «Угорщина – Словацька – Румунія – Україна» 2014-2020.

матичних змін шляхом створення Центру транскордонного інноваційного розвитку у сфері охорони, збереження та сталого використання природної спадщини (CTDI)», ми запропонували передбачити в проекті фінансування будівництва на базі КБЗ Міжнародного навчально-дослідного центру букових пралісів та сталого розвитку Карпат. Наголошувалося, що необхідність будівництва Центру визначає Конвенція про охорону Всесвітньої культурної та природної спадщини, передбачають

відповідні акти Президента й Уряду України. За бюджетні кошти України уже розроблена та затверджена необхідна проектно-кошторисна документація.

Обговорено також проектну ідею, щодо організації транскордонних наукових досліджень та моніторингу стану біологічного різноманіття на прикордонних територіях проєктованого українсько-румунського біосферного резервату в Марамороських горах, в межах українського Карпатського

на 2-й стор.

Дорогі жінки!

В останній місяць зими як ніколи хочеться думати про прекрасне весняне тепло, а з першими березневими днями людство відзначає Ваше свято – Міжнародний день жінок.

Не дивно, що з пробудженням природи всі віддають шану найгарнішій половині людства, адже жіноча врода така ж тендітна, як проліски, а ніжність їх – як перші весняні промені сонця. Поєднані сила, врода, розум та вміння любити протягом усього існування світу надихали чоловіків до шляхетних вчинків і добрих справ. Тож в особливий Жіночий день хочеться подякувати та привітати кожну маму, дружину, дочку, сестру та бабусю, які працюють в нашій природоохоронній установі. Будьте завжди щасливі, впевнені в собі, а Ваші рідні, друзі та близькі щоб завжди цінували те, що Ви для них робите.

Здоров'я Вам, миру і здійснення бажань!

Директор Карпатського біосферного заповідника, заслужений природоохоронець України **Микола РИБАК**.

ВРУЧЕНО СЕРТИФІКАТИ ЮНЕСКО

● ДОСЯГНЕННЯ

25 січня, у Рахові, відбулися урочистості з нагоди включення нових територій букових пралісів та старовікових букових лісів до складу Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО.

7 липня, минулого року, Комітет Всесвітньої спадщини, в рамках 41-ї сесії, яка відбулася у Кракові, розширив існуючий об'єкт природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини» за рахунок 63-х ділянок букових пралісів та старовікових лісів із 10-ти європейських країн. Після розширення назву об'єкта змінили на «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи». У цьому переліку Україна представлена

9-ма ділянками, які охороняються в національних природних парках «Синевир», «Зачарований край» і «Подільські Товтри» та природних заповідниках «Горгани» і «Розточчя». Здобуття українськими територіями статусу Всесвітньої природної спадщини є визначною подією як для окремих природоохоронних територій, так і для України загалом. Їй передувала багаторічна напружена робота науковців із

на 3-й стор.

ОБГОВОРИЛИ МОЖЛИВІСТЬ БУДІВНИЦТВА МІЖНАРОДНОГО ЦЕНТРУ БУКОВИХ ПРАЛІСІВ

на 1-й стор.

КОРОТКО ПРО ЗРОБЛЕНЕ В 2017-МУ ТА ЗАВДАННЯ НА 2018-ИЙ РІК

на 1-й стор.

залишається природоохоронною установою, де зосереджена його найбільша частка – під охороною заповідника знаходиться понад 22% території пан'європейського об'єкта.

Кілька слів про міжнародні проекти, які реалізуються за участю КБЗ. Торік розпочалася реалізація нового українсько-швейцарського наукового проекту, яким, зокрема, передбачається впродовж 2017-2020 років провести повторну інвентаризацію найбільших у світі букових пралісів, які охороняються на території Угольсько-Широколужанського масиву. У рамках проекту заплановано й проведення спеціальних аеродистанційних досліджень, які дозволять створити цифрові моделі рослинного покриву та рельєфу цієї унікальної ділянки. Проект вчергове підтверджує, що Угольсько-Широколужанський масив слугує «гарною точкою» для наукових досліджень та обміну знань у цій царині. Він передбачає й дослідження структури та динаміки ялиново-ялицево-букових пралісів та монокультур смереки у Чорногірському масиві КБЗ.

До наших природоохоронних здобутків можна віднести і поступ щодо розширення території КБЗ. 22 березня 2017 р., на засіданні спеціальної робочої групи в ОДА, розглянуто питання включення до складу установи пралісів із території Тячівського району. Загалом, учасники засідання підтримали пропозицію адміністрації КБЗ щодо розширення заповідника за рахунок лісових масивів ДП «Мокрянське ЛМГ», орієнтовною площею близько 9 тис. га. У грудні минулого року адміністрація отримала попереднє погодження від постійних землекористувачів і зараз готує матеріали щодо прийняття відповідного Указу Президента України. Таку ж роботу здійснено в Рахівському районі щодо розширення території заповідника за рахунок земель Великобичківського та Рахівського держлісгоспів, загальною площею 394 гектари.

Минулого року Карпатський біосферний заповідник черговий раз утвердився на міжнародному рівні. В повно-

му обсязі виконано рекомендації Дорадчого комітету програми МАБ «Людина і біосфера» щодо приведення територіальної структури КБЗ до вимог Статутних рамок для біосферних резерватів ЮНЕСКО, результатом чого стало створення території сталого розвитку, площею понад 160 тис. га. Сьогодні вона об'єднує території п'яти державних лісогосподарських підприємств і сімнадцяти територіальних громад у межах Рахівського і Тячівського районів. Новостворена територія Карпатського біосферного резервату є цілісним об'єктом, позбавленим фрагментованості, з високою екологічною зв'язністю й цілісністю, що забезпечує, зокрема, умови для існування життєздатних популяцій великих хижих ссавців. Важливо зазначити, що новостворена територія включає значну частину екологічної мережі Закарпаття, зокрема, всі основні широтні й меридіональні екологічні коридори, які з'єднують між собою ті кластерні ділянки біосферного резервату, які мають природоохоронний статус. Вони мають класичне зонування, тобто включають заповідні зони, що відмежовуються буферними від території сталого розвитку або зовнішніми меж біосферного резервату.

Впродовж 2016-2017 років, зусиллями адміністрації заповідника, укладено і підписано Меморандум про співпрацю між КБЗ і Закарпатським обласним управлінням лісового та мисливського господарства. У ньому йдеться про створення території сталого розвитку в межах окремих державних лісогосподарських підприємств з метою забезпечення ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку в регіоні. Також укладено відповідні Декларації про співпрацю між заповідником та низкою міських, сільських і селищних рад щодо включення їх території до складу зазначеної вище території сталого розвитку Карпатського біосферного резервату. У цьому документі сторони оприлюднили наміри щодо взаємної підтримки та сприяння співробітництву у впровадженні екологічно відповідального, соціально вигідного і економічно збалансованого розвитку

згаданих населених пунктів, а також з метою збереження цінних природних і культурних комплексів та об'єктів, сталого розвитку Карпатського регіону, підвищення соціально-економічного добробуту територіальних громад.

При прийнятті рішення щодо відповідності критеріям Статутних рамок для біосферних резерватів ЮНЕСКО, міжнародний Дорадчий комітет врахував підписаний за ініціати авторів цих рядків Меморандум про співпрацю в збереженні і сталому використанні природних комплексів КБЗ як частини українсько-словацько-німецького об'єкта Всесвітньої природної спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси Німеччини», який укладено між заповідником і райдержадміністрацією та органами місцевого самоврядування Рахівщини.

Як відомо, основним дорадчим органом біосферних резерватів світу є Координаційні ради. Вони слугують дієвим інструментом для вирішення проблем і розв'язання конфліктних ситуацій. Саме завдяки плідній роботі Координаційної ради КБЗ під керівництвом авторів цих рядків, досягнуто значних успіхів у році, що минув. Приклад її ефективності – угоди, укладені адміністрацією установи з територіальними громадами населених пунктів району щодо підтримки ведення полонинського господарства та раціонального використання природних ресурсів на полонинах заповідника.

Впродовж минулого року значно покращилася матеріально-технічна база КБЗ та його рекреаційна інфраструктура. Виконано інформаційне та інфраструктурне облаштування екотуристичних маршрутів заповідника, споруджено контрольно-перепускні пункти та інформаційно-туристичні центри в Трибушанському та Богдан-Петроському ПНДВ. Здійснено комплекс заходів із відновлення належної роботи демонстраційного форелевого господарства, де відреставровано контору та інші споруди, а також облаштовано рекреаційний пункт, встановлено додаткову альтанку для відвідувачів. Відремонтовано й окремі

біосферного заповідника та румунського природного парку «Гори Марамуреш». Прімар комуни Бистра Васіле Дучук говорив про підготовку спільно із Рахівською міською радою дзеркального проекту зі збереження етнічної гуцульської культури по обидва боки кордону.

На зустрічі порушено також питання щодо підготовки проектів, у рамках підписаних протягом 2014-2016 років Меморандумів та Протоколів про співпрацю між Повітовою радою повіту Марамуреш та Рахівськими районними держадміністраціями та радою й Карпатським біосферним заповідником. Онна Киоран поінформувала, що на підставі цих документів, Повітова рада направила звернення до Уряду Румунії з питань відновлен-

ня автомобільного мосту через Тису на ділянці кордону Ділове-Валя Вишеулуй. Але, на жаль, із цього приводу, а також будівництва мосту у Білій Церкві, поки що немає узгодження зацікавлених відомств України та Румунії.

Що стосується відновлення руху потягів із Рахова до Румунії, то, за інформацією Васіле Дучука, найближчим часом передбачається запуск потяга з румунського міста Клуж Напока, через Рахів на Чернівці. Таку ж інформацію в грудні 2017 року, на урочистій зустрічі потяга «Харків-Рахів», озвучив і начальник Івано-Франківської дирекції залізничних перевезень Ярослав Лучко.

Федір ГАМОР,
професор, заступник
директора КБЗ.

службові кабінети, лісові будиночки у високогір'ї заповідника та споруджено додаткові гідротехнічні конструкції у «Долині нарцисів». За кошти установи всім ПНДВ придбано бензопили для належного виконання природоохоронних заходів, доукомплектовано робочі місця у структурних підрозділах комп'ютерами та необхідною оргтехнікою. Закуплено два нові опалювальні котли та капітально відремонтовано котельні на центральній садибі заповідника. Приведено до належного технічного стану весь наявний в установі транспорт. Повністю замінено рекреаційну інфраструктуру та еколого-освітнє наповнення маршруту в «Долині нарцисів». Відновлено чотири автомобільні мости у Чорногірському ПНДВ та відремонтовано 23 км доріг на території заповідника, зокрема тих, що ведуть до гори Говерла.

Торік у КБЗ реалізовано низку важливих природоохоронних, науково-дослідних, еколого-освітніх, рекреаційних та господарських заходів. Для прикладу, працівники установи своєчасно підготували та направили до Мінприроди України 40-й том «Літопису природи», видали другий номер періодичного наукового видання «Природа Карпат: науковий щорічник Карпатського біосферного заповідника та Інституту екології Карпат НАН України», шість номерів регіональної екологічної газети «Вісник КБЗ» та підготували до друку черговий номер Всеукраїнського екологічного науково-популярного журналу «Зелені Карпати».

КБЗ фінансується з державного бюджету коштом загального та спеціального фондів. У 2017-му із загального фонду державного бюджету заповіднику виділено 23 млн. 967 тис. 268 гривень, що перевищує показник попереднього року на 60%. Торік заповідник отримав 3 млн. 615 тис. 300 гривень від надання платних послуг, що на 44% більше від надходжень у 2016-му році. Також минулого року розпочато реалізацію заходів українсько-німецького проекту «Підтримка природоохоронних територій України». У його рамках на центральній садибі розпочато проектні роботи щодо визначення обсягів капітальних вкладень з будівництва, реконструкції та капітальних ремонтів комплексу офісних та службових приміщень. За кошти проекту закуплено авто-

мобіль підвищеної прохідності та профінансовано заходи, пов'язані з проведенням науково-практичної конференції до десятиріччя створення об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. У 2018-2019 рр. заплановано: оновити всі будівлі на центральній садибі заповідника, закупити формений одяг для працівників служби держохорони, транспорту, комп'ютерної та оргтехніки тощо. Будуть реалізовуватися й інші природоохоронні заходи, забезпечуватиметься підтримка територіальних громад, що розташовані в зоні діяльності заповідника.

На жаль, не все із запланованого вдалося реалізувати в повному обсязі, зокрема, через недостатнє фінансування не завершено другий етап розроблення матеріалів лісовпорядкування. Також не розроблено проекти на реконструкцію Музею екології гір та форелевого господарства, не здійснено капітальний ремонт приміщень центральної садиби заповідника і природоохоронних науково-дослідних відділень. Мали місце й прикрі випадки браконьерства та численні збитки від стихійних лих. Проте всі ці негаразди наша установа гідно перенесла та вжила відповідних заходів для їх нівелювання, що є свідченням високого професіоналізму й згуртованості колективу КБЗ.

Цьогоріч наші пріоритети – відзначення 50-річчя створення Карпатського заповідника, реалізація додаткових заходів із рекреаційного облаштування екотуристичних маршрутів, створення та впорядкування рекреаційних зон і демонстраційних показових господарств. Зокрема, плануємо відновити альтанку на водоспаді Труфанець та створити реабілітаційний центр птахів на території центральної садиби заповідника. Потрібно опрацювати нову, підтриману Мінприроди, концепцію щодо будівництва на території КБЗ Міжнародного навчально-дослідного центру з вивчення букових пралісів Карпат та створення на його базі Центру післядипломної освіти для працівників установ ПЗФ України. Зважаючи на досягнення установи в минулому році, можна з упевненістю заявити, що плани на поточний рік будуть виконані в повному обсязі.

Микола РИБАК,
директор КБЗ, заслужений
природоохоронець України.

на 1-й стор.

вищезазначених національних парків і заповідників, яка координувалася й підтримувалася Карпатським біосферним заповідником і Дунайсько-Карпатською програмою WWF.

Як зазначив у своєму вітальному слові директор Карпатського біосферного заповідника М.П. Рибак. Саме завдяки багаторічній і самовідданій роботі працівників заповідника, адміністрації та науковців установи, серед яких особливо слід відзначити заступника начальника відділу НДР та сталого розвитку В.Ф. Покин'я, відбулося включення нових українських територій наряду із європейськими ділянками букових пралісів та старовікових лісів до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

— Першочерговим завданням була підготовка та подання аплікаційних форм для українських ділянок букових пралісів і старовікових лісів із територій природних заповідників «Горгани» і «Розточчя» та НПП «Подільські Товтри», «Зачарований край» і «Синевир», на включення до так званого Попереднього списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Це було не-

ВРУЧЕНО СЕРТИФІКАТИ ЮНЕСКО

обхідною передумовою для подальшої процедури номінування. Часу тоді лишалося не багато, а роботи було чимало. Підготовка номінаційного дос'є, польові обстеження всіх ділянок, робота з експертом IUCN — наступні складні етапи щоденної кропіткої праці. Ми гідно витримали всі випробування, пройшли цей непростий шлях, наприкінці якого нас чекав успіх, — зауважив Микола Петрович.

Визначну роль Карпатського біосферного заповід-

ника у справі міжнародного визнання українських букових пралісів та старовікових лісів підкреслив і директор Департаменту екомережі та природно-заповідного фонду Мінприроди Віктор Клід. Він назвав КБЗ «локомотивом, який невпинно рухав цю справу, хоча, в успіх її ми всі боялися повірити». Карпатський біосферний заповідник — установа, яка вперше у 2007 році проторила шлях для збереження букових пралісів в Україні та Європі. До-

сягнутий результат посприяв як подальшому зміцненню авторитету нашої країни на міжнародному рівні, так і її утвердженню в думках і серцях наших громадян.

Кульмінацією урочистостей і насправді святковою подією стало отримання Сертифікатів ЮНЕСКО з рук директора Департаменту екомережі директорами і працівниками природних заповідників «Горгани» і «Розточчя» та національних природних парків «Подільські Товтри», «Зачарований край»

і «Синевир». Теплі слова привітань під час урочистостей прозвучали від начальника управління охорони культурної спадщини Мінкульту України О.В. Єпіфанова, заступників голів Рахівських і Тячівських районних адміністрацій та ради В.С. Турока, І.І. Копича та М.М. Полажинця. Природоохоронного координатора WWF в Україні Б.Г. Проця, заступника директора КБЗ Ф.Д. Гамора, заступника начальника відділу Департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської ОДА Д.Є. Томенчука.

Під час урочистого зібрання присутнім продемонстровано фільм про пан'європейський об'єкт спадщини «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи», який підготували австрійські колеги — міжнародні координатори процесу розширення об'єкта спадщини. Слайд-шоу, зроблене відомим австрійським фотографом і захисником пралісів Матіасом Шофгофером продемонструвало неймовірну красу, велич і унікальне розмаїття природних умов букових пралісів і старовікових лісів європейського континенту.

Вікторія БУНДЗЯК, начальник відділу екологічної освітньо-виховної роботи КБЗ.

● АКЦІЇ «ПОДАРУЙ БІБЛІОТЕЦІ КНИГУ»

13 та 14 лютого, з нагоди Міжнародного дня дарування книг, у читальних залах Богданської сільської бібліотеки-філії та Рахівської центральної районної бібліотеки відбулися акції «Подаруй бібліотеці книжку» яку Карпатський біосферний заповідник активно підтримував.

Спочатку акція зі збору літератури для книгозбірні відбулась у Богданській долині, її організували завідувачка СБФ — Т. Вечернюк, директор сільського будинку культури В. Лехман та художній керівник СБК — М. Ретізнюк. Подякувавши всім присутнім за те, що завітали до бібліотеки організатори зауважили на неочіненному значенні літератури у житті кожної людини, бо ж книга — це справжня скарбниця мудрості.

Про те, що СБК нині все більше переймають на себе функції інформаційно-культурних центрів громад, осередків пошукових краєзнавчих розвідок, місць спілкування і проведення дозвілля всіх верств місцевої громади, зауважила у своєму виступі й авторка цих рядків. Також презентувала для бібліотеки всеукраїнський екологічний науково-популярний журнал «Зелені Карпати», наукові збірники, видані КБЗ у 2017 році, добірку номерів регіональної екологічної газети «Вісник КБЗ» та іншу друковану продукцію установи.

У рамках акції було підготовлено також культурну програму, адже День дарування книг відзначають водночас з Днем святого Валентина. Музичний супровід забезпечили учасники художньої самодіяльності СБК, а вірші, гуморески та інше читали учні Богданської ЗОШ: М. Дем'ян, Н. Голочук, М. Шорбан, А. Цапел'цавер, Г. Бендак, Г. Щерба, М. Молдавчук. Порадували присутніх своїми виступами — грою на акордеоні Р. Галіціан (музичний керівник Г. Ференц) та душевною піснею «Хто як не ти» учениця 10-го класу місцевої школи В. Кудрич. Позитивне враження на присутніх

справив вірш «Ромео і Джульєтта», який продекламувала ведуча заходу Т. Вечернюк. Загалом участь в акції взяло понад 40 читачів. Кожному з них, на завершення акції, працівники СБК подарували валентинки та буклети.

Аналогічна акція «Подаруй хорошу книжку бібліотеці» відбулась наступного дня і у Рахівській центральній районній бібліотечі. Організували подію клуб за інтересами «Співрозмовник», який працює при методико-бібліографічному відділі Рахівської ЦРБ.

Вітальним словом захід відкрила директорка Рахівської ЦРБ — Г. Приймак. Вона зосередила увагу присутніх на тому, що акція спрямована на підвищення інтересу і доступу дітей та дорослих до книги. Висловила щирі подяку всім, і особливо Карпатському біосферному заповіднику, хто не байдужий до бібліотеки. Натомість, авторка цих рядків ознайомила присутніх з редакційно-видавничою діяльністю і роботою спеціалізованої бібліотеки заповідника та презентувала книгозбірні нові наукові видання установи: «Всесвітнє визнання букових пралісів Карпат: історія та менеджмент», збірник матеріалів «Десятиріччя створення об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні букові ліси

Німеччини»: історія, стан та проблеми впровадження інтегрованої системи менеджменту», та іншу друковану продукцію КБЗ.

Загалом, захід пройшов під гаслом «Любов виникає з любові: подаруй любов — подаруй книгу!». Інформативним був виступ бібліотекарів М. Меланюк та Г. Ярмчук, які звернули увагу присутніх на важливе значення книг у житті кожної людини. Ведуча заходу, методистка бібліотеки Г. Зварич підготувала цікаву презентацію «У цей день любов співає без зупинки» та розважальну програму. Присутні мали змогу взяти участь у найрізноманітніших, захоплюючих конкурсах та вікторинах. Тож, у дружній і теплій атмосфері промайнув захід, а на згадку кожен від працівників отримав валентинку. Підготували бібліотекарі й головний приз у вигляді книги, яку за результатами конкурсів виграла авторка цих рядків.

Богдана МОСКАЛЮК, кандидат біологічних наук, начальник редакційно-видавничого відділу наукових та науково-популярних видань КБЗ.

● ПОДІЇ ЗУСТРІЧ ПОТЯГА «ОДЕСА-РАХІВ»

державної адміністрації Геннадію Москалю, голові обласної ради Михайлу Рівісу та заступнику директора Карпатського біосферного заповідника Федору Гамору виступили голова районної ради Василь Дан та голова райдержадміністрації Павло Басараба. «Відкриття залізничного сполучення «Одеса-Рахів» та його зворотного напрямку позитивно вплине на організацію перевезень

16 січня, на залізничному вокзалі міста Рахова мешканці гірського краю та запрошені гості під звуки гуцульських трембіт святково зустріли новий потяг «Одеса-Рахів», яким відтепер можна дістатися до південної столиці всього за 18 годин 55 хвилин.

На урочистостях з нагоди прибуття першого рейсу зі словами вдячності всім, хто доклав чимало зусиль для відкриття цього рейсу, зокрема Віце-прем'єр-міністру з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України Іванні Климпуш-Цинцадзе, Голові Федерації роботодавців транспорту України Оресту Климпушу, голові обласної

пасажирів, розвиток туристичної інфраструктури району та створить додаткові зручності для мешканців і туристів. Щиро дякую усім, хто взяв на себе відповідальність щодо організації цього маршруту та створення всіх умов, щоб наші мешканці без затримки могли дістатися до північно-західного узбережжя Чорного моря. Це ще раз доводить, що добра ініціатива, чітке бачення перспективи і наполегливість у досягненні мети завжди призводять до перемоги. Щиро переконаний, що Рахівщині — бути серцем Європи!», — зазначив очільник району Василь Дан.

За матеріалами Рахівської районної ради.

Многая, благая літ...

У березні-квітні цього року ювілейні роковини від днів народження урочисто відзначатимуть працівники Карпатського біосферного заповідника:

Михайло Дмитрович ПРОЦЬ, начальник відділу державної охорони ПЗФ (55 р. – 17.03);

Микола Петрович РИБАК, директор КБЗ (55 р. – 31.03);

Богдан Йосипович ГОДОВАНЕЦЬ, старший науковий співробітник зоологічної лабораторії (50 р. – 04.04);

Анатолій Григорович ЧУЛЯНЧИК, начальник Рахів-Берлібаського ПНДВ (60 р. – 18.04).

*Допоки сонце світить з висоти,
Щебечуть птахи, зацвітають квіти,
Ми Вам життям бажаєм твердо йти,
І днем грядущим від душі радіти!
Хай щастя завжди супроводить Вас,
Людська повага й шана не минають,
А Вашу мрію й працю повсякчас
Лиш визнання вінчають!*

Адміністрація, профспілковий комітет заповідника.

ВСТАНОВЛЕНО СТЕНД НА БОЛОТІ «АНДРОМЕДА»

Всесвітній День водно-болотних угідь, який відзначають 2 лютого, науковці Карпатського біосферного заповідника провели на унікальному верховому осоково-сфагновому болоті «Андромеда».

Розташоване болото в с. Чорна Тиса на висоті 700-750 м. над рівнем моря, площею 8,9 га, а природоохоронний статус набуло згідно рішення Закарпатської облради ще 1990 року з метою збереження сфагнового болота. Свою назву воно отримало через зростання на ньому унікальної рідкісної рослини – андромеди багатолістої, znana водойма ще й за народною назвою «Чорна багна». Має класичний опуклий вигляд зі сферичним рельєфом. В умовах надмірного зволоження тут сформувалася унікальна болотна рослинність і зростають такі рідкісні види, як комахоїдна росичка, багно болотне та ін. Унікальною та різноманітною є фауна угіддя. Поширеними є вологолюбні види тварин, зокрема тритон карпатський та різні види комах.

Надзвичайну привабливість болото має під час цвітіння андромеди. Тож, для покращення туристичної привабливості регіону та збереження урочища Чорнотисянська сільська рада звернулася до заповідника за допомогою в облаштуванні маршруту довкола болота та розробці відповідного інформа-

ційного стенду. Працівники ботанічної лабораторії підготували інформацію і за допомогою провідного спеціаліста відділу НДР та СР О. Борика виготовлено макет інформаційного стенду. Додержали до встановлення пам'ятки, а саме зробили дерев'яний каркас, працівники ДП «Ясінянське ЛМГ», так як, водойма знаходиться безпосередньо під охороною їхнього лісгоспу.

Такі висячі гірські оліготрофні болота виконують важливі гідрологічні функції, регулюють рівень ґрунтових вод, акумулюють значну кількість води під час тривалих зливових дощів, зменшують руйнівну дію паводків, які виникають на гірських річках. Тому охорона і збереження унікальних природних об'єктів є важливою справою не тільки установ природно-заповідного фонду, а і місцевих громад. Сподіваємось, встановлення стенду допоможе дізнатись більше місцевим жителям про їхню «Чорну багну», та привабить більше туристів, і у майбутньому болото зможе стати туристичною родзинкою краю.

**Алла КОЗУРАК,
Микола ВОЛОЩУК,**

працівники ботанічної лабораторії КБЗ.

РОЗСАДНИК ЗАПОВІДНИКА: МЕТА СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

Ще з 2009 року на базі заповідника, на місці колишньої теплиці, було створено спеціальний досвідний розсадник, у якому основна увага приділялася вирощуванню промислових порід дерев. Але за результатами роботи 2009-2010 років виявилось, що дерева промислових порід дуже важко реалізовувати, оскільки вони не користуються попитом. Тому, у вересні 2010 року з власної ініціативи ботаніків та підтримки тодішнього директора Ф.Д. Гамора основний напрям роботи спеціального дослідного розсадника був зосереджений на вирощуванні декоративних і рідкісних видів рослин.

Тож, за період створення розсадника декоративних та рідкісних видів рослин, а це близько 90 декоративних видів, з яких 20 – це хвойні, зроблено багато корисних справ. Зокрема, проведено десятки акцій з благоустрою та озеленення відділень заповідника, шкіл та садочків Рахівського району. Також науковці та працівники відділу екоосвіти брали участь у озелененні території біля сільрад, церков

та клумб центральної частини Рахова. Загалом, для проведення акцій з озеленення за п'ять років використано більше 550 саджанців. Понад 200 саджанців видано також на благоустрій відділень заповідника. Протягом функціонування розсадника рідкісних та декоративних видів рослин розпочалося інтенсивне листування науковців заповідника із різними приватними та державними ботсадами і розсадниками України. Налагоджена співпраця з Сторожинецьким, Донецьким, ім. Гришка, Фоміна, Ужгородським, Львівським, Нікітським ботсадами та дендропарками – «Алексадрія», «Березинка», «Тростянець», «Устимівський», «Асканія Нова» та ін. Завдяки листуванню, яке ведеться і до нині, поповнилась і видова

різноманітність дендропарку Центральної садиби заповідника, яка зросла майже вдвічі. До 2011 р. тут культивувалось біля 70 видів дерев і кущів, то зараз, крім колекції голонасінних, яка нараховує 30 видів та форм, у дендропарку культивується 142 види декоративних дерев і кущів, з яких 35 є представниками природної флори України, а 107 – екзоти.

Таким чином, створення розсадників у заповідниках та інших установах ПЗФ на сьогоднішній день – це дуже корисна справа, оскільки в останні роки в Україні значно зросла потреба в декоративному садівному матеріалі деревних рослин, який широко використовується для озеленення населених пунктів, садово-паркового будівництва, створення лісопарків. Але, головним, на нашу думку, є відчуття задоволення від того, коли бачиш, як власноручно вирощені саджанці прикрашають територію міста, садочків чи шкіл і радують оточуючих.

Алла КОЗУРАК.

Вісник
КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.
Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net
<http://cbr.nature.org.ua>
Засновник і видавець:
Карпатський біосферний заповідник.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:
Федір Гамор (шеф-редактор),
Андріана Леле,
Микола Рибак,
Юрій Беркела,
Богдана Москалюк,
Ярослав Довганич,
Вікторія Бундзяк,
Олег Борик (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газету віддруковано в ФОП Федченко С.В.,
вул. Чкалова, 32/32, м. Харків.

Замовлення № 34917

Тираж – 1300 примірників.

Газета виходить раз на два місяці.

Свідоцтво про державну реєстрацію Зт № 401 від 25.01.2006 року